

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено сутність та роль капіталу в економічному розвитку промислових підприємств. Визначено основні засади управління капіталом промислових підприємств у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: капітал, структура капіталу, управління капіталом підприємства, промислові підприємства.

Abstract

The essence and role of capital in the economic development industry. The basic principles of money management industry in the current economic conditions.

Keywords: capital, capital structure, capital management enterprises, industrial enterprises.

Вступ

На сучасному етапі розвитку економіки України однією з найбільших та уразливих її галузей є промисловість. На діяльність промислових підприємств негативно впливають такі фактори, як відсутність реальних інвестицій, високий знос основних засобів, недосконала податкова політика та інше. Для підтримки стійкого фінансового стану і платоспроможності промислових підприємств, поряд з подоланням перерахованих факторів, необхідно приділяти більше уваги питанням фінансового менеджменту в сфері управління капіталом промислового підприємства.

Вагомий науковий внесок у дослідження питань, пов'язаних з управлінням капіталом підприємств, здійснили класики та неокласики світової економічної думки: А. Сміт, Т. Мальтус, К. Маркс, А. Маршалл, Дж. Кларк, І. Фішер, а також провідні вітчизняні та зарубіжні вчені сучасності: І. Балабанов, Ю. Воробйов, В. Ковальов та І. Бланк та інші. Однак ці питання потребують подальшого дослідження та систематизації.

Метою статті є визначення підходів до управління капіталом промислових підприємств на основі характеристики його складових елементів.

Результати дослідження

У діяльності будь-якого підприємства важливу роль відіграє вирішення проблеми забезпечення його функціонування необхідним обсягом капіталу, що є запорукою ефективної діяльності підприємства й отримання ефективного фінансового результату.

Досягти цього можна тільки за умови ефективного управління капіталом підприємства. Найважливіший із внутрішніх чинників підвищення ефективності кругообігу капіталу є узгодженість взаємодії складових, що утворюють саме його структуру. Адже саме взаємодія складових капіталу підприємства забезпечується сферою управління, то й узгодженість їх функціонування має бути врахована у процесі управління.

Значення поняття «капітал» підкреслюється змістовним визначенням цього поняття, яке походить від латинського слова «capitalis» [2] і значить головний, основний, ґрунтовний, дуже важливий.

Капітал посідає головне місце в системі розподілу і перерозподілу, а також споживання матеріальних благ, тому що саме йому належить ця функція. Капітал у процесі свого функціонування забезпечує інтереси як держави так і власників та персоналу, що характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування його активів.

Управління капіталом – це система методів та принципів реалізації і розробки управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у господарській діяльності підприємства [3].

Управління капіталом підприємства направлене саме для вирішення таких завдань [4]:

- формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного та фінансового розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за напрямками використання та видами діяльності;
- забезпечення умов досягнення максимального доходу капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства;
- забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку саме його засновників;
- забезпечення фінансової гнучкості підприємства;
- оптимізація обороту капіталу;
- забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

У ринкових умовах особливе місце займають економічні методи управління капіталом. Економічними методами управління називають сукупність засобів та інструментів, які впливають на створення умов для функціонування й розвитку підприємства.

Структура механізму управління капіталом підприємства включає в себе такі елементи:

- ринковий механізм регулювання діяльності підприємства з використання самого капіталу;
- внутрішній механізм регулювання аспектів використання капіталу підприємства;
- систему конкретних економічних методів і прийомів здійснення управління з використання капіталу підприємства;
- державне нормативно-правове регулювання діяльності підприємства з використання капіталу [5].

Введення механізму управління капіталом підприємства супроводжується посиленням ролі стратегічного підходу.

На початковій стадії, коли тільки формується капітал, на підприємстві переважає оперативне та тактичне управління. Це означає, що фінансово-економічний потенціал зосереджений у першу чергу на вирішенні завдань підтримки показників платоспроможності і ліквідності. А саме – у міру розвитку підприємство виходить з тих чи інших кризових ситуацій у своїй діяльності, капітал підприємства збільшується за рахунок поліпшення показників ділової активності та рентабельності.

Аналіз застосовуваних на промислових підприємствах методів управління капіталом показав, що у більшості застосовуються формалізовані методи прогнозування (статистичні та структурні) і майже не використовуються неформальні методи управління.

Неформальні методи ґрунтуються більш на аналітичних особливостях осіб, що ухвалюють управлінські рішення [6]. Тобто це так звані логічні прийоми і

методики вибору оптимальних рішень керівником шляхом теоретичного порівняння альтернатив з урахуванням накопиченого досвіду.

Результатом управління капіталом має бути розроблена підприємством система показників стану і використання капіталу, наприклад: співвідношення власного, позиченого і залученого капіталу, норматив власного оборотного капіталу та інші.

Для ефективного управління капіталом промислового підприємства його керівництву слід виробляти політику щодо використання та формування кожного з компонентів власного капіталу; використовувати можливості фондового ринку при здійсненні операцій з власними акціями та при випуску облігацій; проводити ефективну політику залучення коштів з позикових джерел; розробляти дивідендну політику, спрямовану на підтримку добробуту акціонерів [7].

Досягнення ефективності управління капіталом реалізується через визначення оптимальних цілей, стратегій управління, розробку низки заходів, визначення відповідальних структур та менеджерів, які забезпечують досягнення цілей та стратегії. Сучасне вітчизняне підприємство не може ефективно діяти без обґрунтування програми довгострокових дій. Управління формуванням капіталу стає об'єктивною необхідністю, що обумовлює стратегію майбутньої діяльності підприємств.

Слід зазначити, що для більшості українських промислових підприємств притаманне використання корпоративної структури управління, адже для них характерні такі форми власності, як акціонерне товариство та товариство з обмеженою відповідальністю.

Отже, ефективність діяльності підприємств великою мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління капіталом. Адже капітална підприємстві займає важливе місце та завжди є необхідним атрибутом його діяльності – від моменту створення до його ліквідації або реорганізації [8].

Механізм управління капіталом підприємства передбачає:

- постановку цілей і завдань управління капіталом;
- удосконалення методики аналізу ефективності використання усіх видів капіталу;
- розроблення та аналіз напрямків оптимізації процесу управління капіталом;
- розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами;
- розроблення загальної стратегії управління капіталом;
- використання у процесі управління економічних методів і моделей [9].

Технологія методології управління капіталом повинна базуватися на науково обґрунтованих принципах і правилах поведінки, які виражають динамічність і сприйнятливість до змінних умов, спланованих результатів господарської діяльності та інтегрованість зі спільною системою управління підприємством.

Таким чином, кожне підприємство повинне обирати найбільш прийнятну для нього модель управління капіталом з врахуванням чинного законодавства та конкретних умов діяльності.

Висновки

Управління капіталом належить відігравати дуже важливу роль на будь-якому підприємстві, а особливо на промисловому, так як обсяг, структура і вартість його капіталу суттєво впливають на основні показники фінансової діяльності.

Ефективне функціонування підприємства в ринкових умовах залежить від ефективності обраної ним системи управління типом та структурою капіталу, яка передбачає застосування сучасних економічних моделей і методів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ватченко, О. Б. Управління капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193–200.
2. Ковальов В. В. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / В. В. Ковальов. – М.: Фінанси і статистика, 2014. – 485 с.
3. Бланк І.А. Управління формування капіталу. І.А. Бланк— К.: Знання, 2012. — 318 с.
4. Чмутова І. М. Принципи управління капіталом підприємства / І. М. Чмутова, О. В. Лебідь // Теорії мікро-макроекономіки. Збірник наукових праць. – К.: Видавничо-поліграфічний центр, 2013. – Вип. 25. – С. 168 – 173.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. Підручник/– Г.О. Крамаренко.- Київ: Центр уч-бової літератури, 2011. – 520 с.
6. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства / І. В. Викиданець // Вісник Дон-НУЕТ. – 2014. – № 3(43). – с. 208–215.
7. Шпак Н.З. Система управління капіталом підприємства / Н.З. Шпак, О.М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — №10. — С. 257-261.
8. Юшко С.В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства» / С.В. Юшко, А.А. Лугова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С.234-238.
9. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.

Ірина Василівна Оріх — студентка групи МОф-15м, факультет менеджмент організації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: iraorih@ukr.net

Науковий керівник: **Зянько Віталій Володимирович** – доктор економічних наук, професор, відмінник освіти України, завідувач кафедри фінансів Вінницького національного технічного університету.

Iryna V. Orih – student of MOF-15m, Faculty of Management, VinnytsiaNationalTechnicalUniversity, Vinnytsia, e-mail: iraorih@ukr.net

Supervisor: **Vitaliy V. Zianko** – Doctor of Economics, professor, Excellent Education of Ukraine, Head of FinanceVinnytsiaNationalTechnicalUniversity.